

מעשה מרים הנביאה / מעלת החיים והחובה להודות לבוהר / טעם הדבר שמצורע חשוב כמת / חומר איסור לשון הרע

מעשה מרים הנביאה

בעזרת ה' יתברך, נראה היום לראות ולהתבונן בפרשה, פרשת השבוע פרשת בהעלותך, קצת בענין פרשת מרים הנביאה. בסוף הפרשה שלנו, יש כידוע את כל המעשה עם מרים שמדברת עם אחיה אהרן על אחיהם משה רבינו ע"ה, 'ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית אשר לקח, כי אשה כושית לקח' (במדבר יב א). 'ויאמרו הרק אך במשה דיבר ה' הלא גם בנו דיבר, וישמע ה' (שם פסוק ב). מעידה התורה שאין איש אחר מלבדם ששמע דבריהם, רק הקב"ה (וע"ע רמב"ן שם מספרי).

והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה'

ועוד מעיד הכתוב 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה' (שם פסוק ג). משה רבינו ע"ה היה עניו. אשרי ילוד אשה שכך התורה מעידה עליו. שהרי 'ענוה' זו המידה הטובה ביותר (ככתוב באגרת הרמב"ן ז"ל), ומי שזכה לענוה - זכה לכל. ואם לא, אוי ואבוי לו. 'תועבת ה' כל גבה לב' (משלי טז ה). צריכים להיזהר מזה עד למאד [א"ה]: וראה עוד בענין מידת הענוה בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ב (פרשת חיי שרה תשע"ט, עמוד ה אות ב, ובעמוד ט ובהערה שם), ועוד שם חלק טז (פרשת תרומה תשע"ט, עמוד כא), ועוד שם חלק לא (פרשת במדבר תשע"ט עמוד ה והלאה). ע"ש. ומפרש רש"י כאן מה הכוונה 'עניו', 'שפל וסבלן'! ולכן אפילו אם היה שומע את דבריהם משה רבינו ע"ה, הוא לא היה מקפיד. הוא היה מוחל להם 'על המקום' בלב שלם.

עונש 'צרעת' בעבור חטא 'לשון הרע'

אבל הקב"ה הקפיד. הוא תובע את עלבוננו של אהובו, על מה שהשוו את הנביאות שלהם אל נביאותו של משה רבינו ע"ה, 'הרק אך במשה דיבר ה', הלא גם בנו דיבר', והקב"ה גוער בהם ומעניש אותם. 'ויאמר ה' פתאום אל משה ואל אהרן ואל מרים, צאו שלשתיכם אל אהל מועד, ויצאו שלשתם. וירד ה' בעמוד ענן, ויעמוד פתח האהל, ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם. ויאמר שמעו נא דברי, אם יהיה נביאכם, ה' במראה אליו אתודע, בחלום אדבר בו. לא כן עבדי משה, בכל ביתי נאמן הוא. פה אל פה אדבר בו, ומראה ולא בחידות, ותמונת ה' ביט, ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה. ויחי אף ה' בס וילך. והענן סר מעל האהל, והנה מרים מצורעת כשלג. ויפן אהרן למרים, והנה מצורעת' (שם פסוקים ד-ז). עונש מידי על העוון של 'לשון הרע'. [וכבר הזכרנו שלא כל אדם יש לו את הזכות לקבל עונש 'צרעת', ופעמים הקב"ה מחליף את זה בעניות, או בצרעת הנשמה רח"ל - ראה דברי

¹ מידת ענוותנותו של משה רבינו ע"ה 'שפל וסבלן'

ויש לדייק הדברים, לא נאמר שמשה רבינו ע"ה היה שפל וסובל, אלא סבלן. וכבר ידוע כי מחוק לשון הקודש יש הבדל אם יש ב'פועל' נון' סופית או לא. מה ההבדל? מבארים על פי הגמרא במציעא (לג רע"א) על הפסוק 'כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו' (שמות כג ה), דורשת הגמרא, 'רובץ ולא רבצן', ומפרש רש"י שם, ש'רובץ' זה כאשר זה קורה בדרך מקרה, 'מקרה הוא לו שרובץ תחת משאו בפעם הזאת'. הלך בדרך וראה את החמור של החבר שלו שהטעינו עליו יותר מדאי מטען כבד, והחמור כבר לא היה יכול לעמוד במשא, ו'כרע ברכ', בכזה מקרה אתה מחוייב לעזור לו לפרוק ולטעון. אבל כל זה בתנאי שהוא 'רובץ', אבל אם הוא 'רבצן', מסביר רש"י הכוונה 'רבצן' שהחמור 'הרגיל בכך'. הוא רגיל לרבוץ, כך מידתו. וחמור כזה אינו צריך לעזור לו, זה לא נקרא חמור שטעון עזרה. אם יש תוספת אות נון' ל'פועל' פירושו שהוא רגיל בזה. הרי לנו שכאשר נוסף אות נון' סופית ל'פועל', הכוונה שהוא 'רגיל' בכך.

וזה הכוונה של רש"י כאן, שמסביר מה שהתורה אומרת על משה רבינו ע"ה שהוא 'עניו' דהיינו 'שפל וסבלן', הוא רגיל בכך להיות שפל וסבלן. מרגיזים אותו פעם אחר פעם, מקנטרים אותו, ואף על פי כן הוא לא מקפיד. הפסוק מעיד שמשה רבינו ע"ה התפלל אל ה' כאשר לא היה להם מים, 'מה אעשה לעם הזה, עוד מעט וסקלונם' (שמות יז ד), כמעט סקלו אותו, זה לא 'מליצה'. כמעט והיו סוקלים את משה רבינו ע"ה. כבר הרימו אבנים ובדקו אם יש בהם 'שיעור'.. אבל משה רבינו ע"ה היה 'שפל וסבלן', מוחל על הכל.

רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ה (פרשת ויגש תשע"ט, עמוד ל), ועוד שם חלק כג (פרשת שמיני תשע"ט, עמוד יד בהערה). ע"ש.

בקשת אהרן ממשה ותפלת משה רבינו ע"ה

ומיד אהרן מבקש ממשה רבינו ע"ה, 'ויאמר אהרן אל משה, בי אדוני, אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו' (שם פסוק יא). 'אל נא תהי כמת, אשר כצאתו מרחם אמו, ויאכל חצי בשרו' (שם פסוק יב). ומיד משה רבינו מתפלל לקב"ה 'ויצעק משה אל ה' לאמר, אל נא רפא נא לה' (שם פסוק יג). ואף על פי כן נשארה שבעה ימים מחוץ למחנה.

'אל נא תהי כמת'

ועל מה שאהרן מבקש ממשה רבינו ע"ה, תסתכל על אחותינו מרים, 'אל נא תהיה כמת', מפרש רש"י בשם רבותינו על הפסוק הזה, 'כמת, שהמצורע חשוב כמת'. כך אומרת הגמרא (נדרים סד סע"ב ע"ז ה סע"א), שארבעה חשובים כמת, 'עני', 'מצורע', 'סומא' (שאינו יכול לראות), ומי שאין לו בנים.

מעלת ה'חיים' אף בשעה שהאדם מוכה בייסורים

וצריכים להבין באמת הטעם לזה שה'מצורע' חשוב כ'מת'. העולם רגילים לפרש בפשטות, כיון שהוא מוכה מנוגע בייסורים, הייסורים שלו מחשיבים אותו כאילו שהוא מת. אבל זה לא נכון, זה טעות. מצוה לחזור ולשרש ולעקור טעות זו. כי אם יהיה האדם מוכה בייסורים כ'איוב', אלף שנה, אבל אם הוא חי זה כבר מעלה, אשריו ואשרי חלקו. 'יסור יסרני יה - ולמוות לא נתנני' (תהלים קיח יח), כי זה ההפסד האמיתי.

'שלשה היו באותה עצה'

אמרו רבותינו (סוטה יא. סנהדרין קו.), 'שלשה היו באותה עצה', כאשר פרעה הרשע רצה להשמיד ח"ו את כלל ישראל, הוא הלך להתייעץ עם ה'יועצים' שלו, הוא לא עשה על דעת עצמו לבדו, יש לו 'יעדות' ו'חברים' ו'דיונים', הוא קרא להם אליו, 'בלעם ויתרו ואיוב', אמר להם, 'יש לנו אומה שבאה אצלנו שהיא מתפתחת ורבה יותר מדאי, אני רוצה לבער אותם מן העולם, מה אעשה? אתם חכמים, תתנו לי עצה'. אומרת הגמרא, איוב - שתק. לא ענה. יתרו - ברח, אמר לו 'אני צריך לחשוב על זה' וברח מיד. בלעם הרשע, ה'רודף' של ישראל, נענה ואמר לפרעה, 'תכבד העבודה על האנשים' (שמות ט ט). תגזור עליהם כל גזירות קשות שאתה יכול. את 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוה' (שמות א כב), ותכבד עליהם עבודת פרך!.

העונש של בלעם ואיוב והשכר של יתרו

וכל אחד ואחד הגיע זמנו וקיבל את עונשו מידה כנגד מידה. איוב ששתק קיבל ייסורים. הרבה ייסורים. ובלעם שהשיא עצה, הרגו בחורב (במדבר לא

ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת'

אדרבא, הוא היה מוכן להפקיר את עצמו בעבור כלל ישראל. 'ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' (שמות לב לב), גלגל את האשמה על ראשו. מה הביאור? אמרו רבותינו, אמר לו משה רבינו ע"ה לקב"ה, הא למה הדבר דומה, לאדם שהיה אהוב ומקורב מאד אצל המלך, המלך אהב אותו מאד, ולאותו אהוב היה דוד מבני משפחתו שהיה עושה כל תאוות שרוצה, אומר 'יש לי דוד שם, מה כבר יכול להיות? אם יתפסו אותי, אני מיד ירוץ אל הדוד שלי, ואגיד לו 'דודי, מחכים לי 'חברת תליה'.. תעזור לי, אבקש ממנו, והוא ישתדל בעבורי'. ובאמת כך עשה, וסמך על אותו הדוד. עשה כל מיני 'פשעים' ו'חטאות', וכאשר היו תופסים אותו, היה 'מרים טלפון' לדודו האהוב אצל המלך, מספר לו, 'כך וכך המצב, תציל אותי, אם לא אוי ואבוי מה שיעלה בגורלי', והדוד שומע ומוכרח להציל אותו, מגיע לפני המלך, אומר לו: 'הכל נכון, אבל הפעם תעלים עין, תמתיק את דינו'. אבל אותו אחד היה חוזר על פשעיו, וכבר כמה פעמים אפשר לבקש מהמלך שימחל ויתרצה בעדו. בא אותו דוד המקורב אצל המלך, אמר למלך: 'דע לך אדוני המלך, כל העוונות שהוא עושה - זה בגללי, כי הוא סומך עלי שאני יפעל בעדו אצלך. ובכן אני מבקש ממך, שתפטור אותי מלהיות קרוב אצלך, תרחיק אותי ממך, וממילא הוא כבר לא יחטא, כי כבר אין מי שישתדל בעבורו!'. כך אמר משה רבינו ע"ה 'ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת'. אני בא מתחנן ומתנפל ומתפלל בעדך, והם סומכים עלי. נמצא שאני הגורם. לכן תוציא אותי מן העולם, וממילא כל כלל ישראל יישארו קדושים וטהורים. כך הייתה מידתו של משה רבינו ע"ה, את הכל היה מגלגל על ראשו.

ח. ויתרו שברח, ולכאורה הוא הפסיד מכבודו, שהיה יועץ המלך, וברח למדינה אחרת, נעשה הוא 'גר' ו'גולה' במקום מרוחק, ירד מכל גדולתו ומעלתו - הקב"ה דאג לו וזכה שמשה רבינו 'בחר היצירה האנושית' זכה להיות חתנו. (אם היו אומרים לאחד 'בא נחתן אותך אם משה רבינו ע"ה, או אפילו עם הבן שלו...', כמה אדם היה שמח שיש לו זכות להיות מחותן במשפחה של משה רבינו ע"ה). וזכה לכבוד שאין כדוגמתו, שכולם יצאו להקביל פניו. [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יד (פרשת יתרו תשע"ט, עמוד ו הערה ב). ע"ש].

לכאורה עונשו של איוב גדול מעונשו של בלעם

שואלים המפרשים - הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר מהדור"ח מאמר כט עמוד קכג והלאה) - שלכאורה למתבונן יש כאן 'משפט מעוקל', ב'מידה כנגד מידה' של הבורא יתברך. איוב ששתק, לא דיבר כלום, קיבל עונשו ייסורי תופת. ייסורי איוב. [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יג (פרשת בשלח תשע"ט, עמוד ט אות ד). ע"ש]. והנבל השני הוא 'בלעם' שהוא דיבר וגלגל על ישראל גזירות קשות, נהרג בחרב, בזריזות. ולכאורה להיפך היה צריך להיות, בלעם היה צריך לקבל את הייסורים ולהתענות ייסורי תופת, ולא איוב ששתק.

די לחי באשר הוא חי

אלא מכאן אנחנו למדים יסוד גדול, שחיי האדם עם ייסורי איוב, עדיפים מאשר שימות. 'די לחי באשר הוא חי'. אומרת הגמרא (קידושין פ: 'מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו' (איכה ג לט), דיו חיים שנתתי לו. ורש"י שם מסביר, 'מה יתאונן אדם חי, למה יתאונן אדם חי, למה יתרעם אדם על הקורות הבאות עליו, אחר כל החסד שאני עושה עמו, שנתתי לו חיים ולא הבאתי עליו מיתה'. כי גם אם יחיה האדם עם כל מיני צרות וייסורים שיש בעולם, אבל אם הוא עדיין 'חי', צריך הוא לשמוח שמחה גדולה. אין לך חסד גדול מזה. עם כל הייסורים שיהיו, אבל אתה חי. אבל אדם שמת, הפסיד את הכל. מה שהעולם חושבים שיש ייסורים שפעמים המוות עדיף מהם, זה טעות גמורה.²

האפשרות לחזור בתשובה עד הרגע האחרון

כמה צריך האדם להוקיר ולייקר את ה'חיים' שהקב"ה נותן לו. 'די לחי באשר הוא חי'. תשמח שאתה חי. מהרבה סיבות יש לך לשמוח. דבר ראשון, כי כל המחובר לחיים, יש עוד תקוה. יהיה האדם באיזה מצב שיהיה, אפילו אם ח"ו ירד לדיוטא התחתונה, עד מ"ט שערי טומאה ועד בכלל, אבל הוא 'חי', הוא יכול לעשות 'תשובה', הוא יכול לעמוד ולהכות 'על חטא' ולומר 'ריבוננו

² רצון האדם בפנימיותו לחיות בכל אופן

כשהייתי בחור צעיר שמעתי להמחיש על זה משל, על אחד שהיה 'מדוכא בייסורים' בעניות נוראית, וכל מה שהיה מסתחר לא היה עולה בידו. היה מפסיד תמיד. ובאחד מימי החורף, 'גשמים', 'שלג' ו'קור' גדול, ראה שאין לו שום פרנסה, והחליט לצאת ולחטוב עצים ביער ולמכור אותם. הלך לחטוב עצים ביער, וזה לא 'תענוג' ללכת ביום 'גשום' ו'שלג' ו'קור' לחטוב עצים ביער, ואחרי כמה שעות שהיה חוטב, הצליח לבקוע ערמה של עצים, הרים אותה על הכתף, ובא אל העיר למכור אותם. והנה בעודו מהלך בדרך, נפל לתוך אחד הבורות, כולו התמלא 'טיט' ו'בוץ', וכל העצים שלו נפלו והתפזרו. 'בחר עניא אזלא עניותא'.. צעק מתוך כאב לבו 'איפה אתה מלאך המות, תבוא אלי!', ותוך כדי דיבור כשהוא מסיים דבריו, הוא שומע 'דפיקות' על הכתף שלו.. מיישה מאחוריו דופק לו.. מסתובב, והוא רואה את מלאך המוות, אומר לו: 'קראת לי - באתי'.. הוא ראה אותו נבהל עד עמקי נשמתו.. אמר לו: 'כן, קראתי לך, תעזור לי להרים את העצים שנפלו לי.. לא קראתי לך בשביל שתקח אותי'.. כי גם מה שהוא אומר מתוך צעק, הכל 'עורבא פרח', זה רק מתוך צער וייסורים.

הכרה במעלת ה'חיים' - אם ניצול מסכת מיתה

סיפר לי אחד מרבותי מעשה שהיה איתו, כשהיה בחור צעיר, בן 15 שנה בערך, נסעו לים, 'לשוט בים', 'לשחות', והוא היה יודע לשחות טוב, היה 'שחיין' מעולה, נכנס למים והתחיל לשחות. והנה תפסה אותו 'מערבולת'. והוא אמר לי, 'תאמין לי, עם כל מה שאני יודע לשחות מעולה, אבל זה היה מערבולת כל כך חזקה, עד שלא יכולתי להחליץ כלל, כל מה שאני מטלטל ומתאמץ לא עלתה בידי. עד שראיתי שכלתה עלי הרעה, ואני שוקע וטובע, צעקתי 'שמע ישראל ה' אליהו ה' אחד', וב'שניה האחרונה' ממש הצלחתי לצאת מהמערבולת. אתה לא יכול להאמין ולהעלות על הדעת איזה שמחה ותענוג יש לך מה'חיים', שאדם ניצל מסכנת מיתה,

של עולם, חטאתי עויתי פשעתי, אני פותח 'דף חדש' וחוזר בתשובה גמורה', והקב"ה ישמע לו, 'תשב אנוש עד דכא' (תהלים צ ג), דרשו רבותינו (ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) עד דכדוכה של נפש. אפילו עד הרגע האחרון' ישמענו את תפלתו. כשהוא חי 'כל המחובר לחיים', יש לו תקוה. ואפילו 'שניה אחת' זה יקר מכל יקר.

הלימוד על מעלת הזמן מ'בני קורח'

והגאון ר' אליה לופיאן זצ"ל, כאשר דיבר על חשיבות הזמן ועל יקרות של כל שניה ושניה, הזכיר יסוד מפורסם, שלמדים אנו מ'בני קורח'. באו נתבונן, משה רבינו ע"ה שהתורה מעידה עליו 'והאיש משה עניו מאד', ואף על פי כן פגעו בו כל מיני 'ארחי פרחי', אחד מהם היה 'קורח', הוא לא היה אדם קטן, לכאורה היה בעל 'רוח הקודש' [וכן כתב בספר יושר דברי אמת (אות ל'), ובספר יסוד העבודה ח"ב (פ"ד), ועייין ישמח משה (פרשת קורח), ושפתי צדיק (פרשת קורח) ושם משמואל שם], ואף על פי כן הוא טעה, הוא חלק על משה רבינו ע"ה.³

הרהור התשובה של בני קורח

קורח קיבל את עונשו, לא מת מיתה רגילה, האדמה פצתה את פיה ובלעה את קורח וכל עדתו, מאתים חמישים איש כולם אבדו, נשרפו (מר כדאית ליה ומר כדאית ליה, סנהדרין קי). ובשעה שהאדמה פצתה את פיה ובלעה את קורח ועדתו, את קורח ומשפחתו, בניו של קורח, שני בנים שהיו לו לקורח, בשעה שנדרדרו אל תוך פי האדמה אל תוך התהום, אל תוך 'שאל תחתית', שניהם עלתה מחשבה ברעיונם 'הצדק עם משה רבינו ע"ה ואנחנו טעינו. אנחנו סתם מחרחרי ריב ומדון, ואנחנו סתם מעלילים עליו בוז ורשע, הרענו למשה רבינו, רוצים אנו לחזור בתשובה'. לא הספיקו להוציא מהשפתיים את זה, אבל המחשבה עלתה ברעיונם, בזה הם עשו תשובה ב'שניה האחרונה'.

'נתבצר להם מקום בגהינום וישבו עליו ואמרו שירה'

אמרו חז"ל (סנהדרין קי. מגילה יד). נתבצר להם מקום בגהינום, וישבו עליו ואמרו שירה. ודרשו רבותינו במדרש שוחר טוב (מזמור מו) 'כתורן וכנס' נעשה להם, כמו 'עמוד' שנשארו עליו. וקורח ועדתו נבלעו באדמה וירדו לשאול תחתית - והם, בניו, יצאו בחזרה, ומהם יצא שמואל הנביא, שהוא שקול כמשה ואהרן, 'ושמואל בקוראי שמו' (תהלים צט ו), והכוונה כידוע בתפלותיו (תרגום תהלים שם), כי בנבואה 'לא קם כמשה' (דברים לד י), אבל בתפלה ובצדקות כן (ע' רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב). [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יא (פרשת וארא

הוא מרגיש את טעם החיים באמת'. כשאדם טעם את סכנת מיתה וניצל, הוא יודע להאריך ולשבח.

³ במה שאדם נקי בתכלית - חושדים אותו בו

ומה הוא טען? 'מדוע תנשאו על קהל ה' (במדבר טז א). חושד את משה רבינו ע"ה ב'גאווה'. משה רבינו ע"ה שהתורה העידה עליו 'עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', אותו הוא חושד ב'גאווה'. מכאן למדו גדולי עולם יסוד גדול (צדקת הצדיק אות קנז), שבמה שהאדם נקי בו עד קצה אחרון, אין לו שום שייכות ואחידה בדבר, בזה מעלילים עליו.

יעקב אבינו ע"ה מה מידתו? אמת. הוא היה התגלמות האמת. 'תיתן אמת ליעקב' (מיכה ז כ). ומה טוענים כנגדו? לכן הארמי ('ראש הרמאים', לא קם כדוגמתו) 'את כל העושר הגדול שלו, ממני הוא לקח וגנב.. הכל שלי'. (בראשית לא א-ב ומלבי"ם שם). 'ועשר', ה'חברותא' של 'לבן' טוען 'ויעקבני זה פעמיים' (בראשית כז לו), פעמיים הוא רימה וגנב אותי.

ו'יוסף הצדיק', והכוונה 'צדיק', שאין לו שום 'אחידה' ושייכות ל'ערייות' (עניי כל חי נדרים לב. דף מב ע"ג), (קדוש עליון, פרוש עד קצה אחרון), וכנגדו באה וטוענת אותה מרשעת אשת פוטיפר 'איש עברי לצחק בנו' (בראשית לט יד), העלילו עליו בדיוק במידה שהיה נקי בה.

זה יסוד גדול, במה שהאדם נקי, ששורש נשמתו אחוז, ואין לו כל עיקר אחידה בזה, בזה בדרך כלל מעלילים עליו. וכל זה מדובר באנשים גדולים, נקיים באמת שאין להם שייכות בדבר. שלא יהיו טעויות.. יש אחד שהוא 'גנב', והוא טוען 'כולם צועקים עלי שאני גנב, זה מראה שאני ישר'.. פעמים החשדות והטענות בצדק..

תשע"ט, עמוד טו הערה ח), ועוד שם חלק כח (פרשת אמור תשע"ט, סוף עמוד ח). ע"ש]. וכל מזמורי תהלים שיש לנו 'לבני קורח' זה מהם (תהלים מזמור מב, מד-מט, פד-פה, פז-פח).

עונשו הנורא של קורח עד היום הזה

ואילו קורח - בשעה הזו שאנחנו דורשים עליו - מה הוא עושה? הגמרא (ב"ב עד.) אומרת מביאה מעשה שהיה עם חכם אחד מגדולי חכמי התלמוד, רבה בר בר חנה, שפעם פגש אותו ישמעאלי אחד, פנה אליו ואמר לו 'כבוד הרב, תא ואחוי לך בלועי קורח, בא ואני אראה לך את בלועי קורח. אנחנו הישמעאלים ה'בדואים' שמסתובבים במדברות, אנחנו יודעים היכן קורח נבלע, יש לנו סימנים מובהקים'. והוא הלך איתו, (המעשה ארוך אני מקצר), והוא שמע קולות בוקעים ומהדהדים מהאדמה. הטה אוזן לשמוע מה הם הקולות האלה, והוא שומע את 'קורח ועדתו' עומדים וצועקים, 'משה אמת ותורתו אמת, ואנחנו הבדאים!', 'השקרנים והכזבנים בעלי העלילה. כך עומד קורח וצועק. הוא וכל עדתו. וזה עזר לו? הוא עדיין שם ב'שאל תחתית', ב'גהינום הדלוקה', הוא ירד חי לשאל תחתית (במדבר טז ל), עם כל הצעקות והבכיות. עדיין הוא צועק. וזה לא עוזר לו.

ההבדל בין קורח לבניו - רגע אחד מה'חיים'

ואילו הבנים שלו ניצלו, מפני שבניו הקדימו אותו ב'שניה אחת' בלבד! הם צעקו את זה בעודם בחיים חיותם, לפני שנבלעו באדמה, אבל קורח שאיחר ב'שניה אחת', יעמוד ויצעק יום ולילה, וזה לא יעזור לו, כבר מאוחר.. כי 'כל המחבר לחיים' יש לו 'תקוה'. יהיה בכל מדרגה שיהיה⁴.

מעלת כל רגע ורגע מה'חיים' והחובה לנצלו לתורה ולעבודה

מכאן ילמד האדם מעלת כל רגע ורגע בחיים. הרבה אנשים מבזבזים את החיים שלהם לבטלה על כל מיני הבל וריק. לפעמים שומעים דברים שהשערות סומרות למשמע אוזן, 'צריכים להרוג את הזמן', 'צריכים לשרוף את הזמן', וכי 'זמן' שורפים? את עצמך אתה הורג! הרי יתבעו את האדם על כל שניה ושניה: 'קיבלת חיים, מה עשית בהם? !'.

'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים - למענך אלהים חיים!'

עוד כמה חודשים נעמוד ב'ראש השנה' וב'עשרת ימי תשובה', כולם צועקים ומתפללים 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כותבנו בספר חיים למענך אלהים חיים', מבקשים 'חיים', לא רוצים להיות כמו אלה שהשנה נפטרו, 'חיים' אנחנו מבקשים. והקב"ה מקבל את התפלה. קצבו לו חיים. ומה עשה עם ה'חיים' שלו? בזבז אותם. ומה הוא התפלל בתחינה שיקבל 'חיים'? 'למענך אלהים חיים', לא בשבילי, אני לא צריך את ה'חיים' לצרכי, אלא 'למענך' אני צריך, להרבות 'כבוד שמים', עוד דף גמרא, עוד שעה של 'הלכה' וריבוי

⁴ 'מבטן שאול שוועתי'

יונה הנביא אומר 'מבטן שאול שוועתי - שמעת קולי' (יונה ג ג), אדם יכול לרדת עד 'בטן שאול', אבל כשהוא צועק והוא מבקש 'ריבונו של עולם, אמת הוא שירדתי לדיוטא תחתונה, אבל אני מבקש לפתוח דף חדש, רחום וחנן עוזר לי, הקב"ה יעזור לו. סוף סוף בני אברהם יצחק ויעקב, ומקבלים את התשובה. צריך להיות רשע כ'פרעה' כדי שלא יקבלו את התשובה שלו (ע' שמות רבה פ' יג ס' יג), וזה לא שכיח. [א"ה: וראה עוד דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק י (פרשת שמות תשע"ט, עמוד יא). ע"ש].

⁵ 'צריכים להתחנך להגיד 'תודה' לפני שייכנס לנו 'עו' לתוך החיים..

סיפור פעם על אדם גדול, שבא אצלו יהודי אחד, והתחיל לבכות לפני הרב'ה שלו, 'אדוני הרב, אני גר בדירה קטנה, דירת שני חדרים, ויש לי עשרה ילדים, וגם חמי וחמותי שלי ושל אשתי איתנו בבית, ואנחנו בדוחק ובצער, מה נעשה?'. נענה הרב ואמר לו: 'יש לי עצה בשבילך, 'סגולה' מעולה, תכניס 'עו' לחדר אחד בבית שלך למשך חודש ימים, וזה יועיל לך..'. וכך היה.. הכניס 'עו' למשך חודש שלם לתוך ביתו הקטן. כמה צער וסבל ו'יסורים', ריח נורא וכו' וכו'. עברו שלושים יום, הוציא את ה'עו', שאל אותו הרב, 'איך עכשיו בלי העו בבית?', אמר לו: 'ברוך ה' כמה טוב.. כמה הדירה גדלה, כמה חיים טובים ומאושרים יש לי!..!.

זהירות שלא להיות 'כפוי טובה'

תורה, בשביל זה אני צריך 'חיים'. כך הוא מתפלל ומבקש מהבורא. והכל 'עורבא פרח'. ותהיה תביעה על כך בשמים!

להודות לבורא על הזכות שאנו ב'חיים'

וראיתי ביאור נפלא מאד של הגאון רבי דוד די סילוא זצ"ל, בנו של הגאון 'פרי חדש' - כך מובא בהקדמת ספר מים חיים (בהקדמת בן המחר, דף ט ע"ב ד"ה לכן וד"ה והואיל) - על הפסוק בתהלים 'כי טוב חסדך מחיים, שפתי ישבחונך' (תהלים סג ד). מפרש רבי דוד ע"ה, 'כי טוב חסדך מחיים', אין לך חסד גדול מזה שאדם חי, 'די לחיי באשר הוא חי', אבל מוסיף הפסוק ומלמד אותנו שיש עוד דבר שהוא עוד יותר יקר ומעולה ונפלא מעצם ה'חיים', הוא 'שפתי ישבחונך'. שאני, יציר חומר 'תולעת ולא איש' יכול לעמוד לפני בורא ולשבח ולהלל ולקלס אותו, אין לך דבר גדול מזה! יש מלאכים בשמים שפעם בחמש מאות שנה עומדים ואומרים קדוש קדוש קדוש, ומתבטלים מן העולם (וע"ע חגיגה יד. וחולין צא: ובס' בתי מדרשות ח"ב במדרש פרק ראיות דיוחזקאל). ואנחנו אומרים כל יום. 'שפתי ישבחונך', שאדם יכול לעמוד לפני קונו להתפלל לבקש לשבח להלל ולהודות, זה יקר מכל יקר.

'אין הטובה ניכרת אלא בחסרונה'

כלל גדול לימדו אותנו רבותינו: 'אין הטובה ניכרת - אלא בחסרונה' (רבי משה חפץ בספרו מלאכת מחשבת פרישת ויחי, וע"ע חידושי אגדות למהר"ל בבא מציעא פו. וע"ע זוהר הקדוש ח"ג דף מז ע"ב). כאשר אדם 'שטוף' בטובות, הוא לא מרגיש ש'טוב' לו. אבל אם חלילה הוא נכנס ל'צ'ר' ול'מצוק', למצב קשה, הוא יכיר בכל הטובה שהייתה עמו עד היום, וילמד להעריך ולהודות לבורא. כי אם לא הקב"ה גורם לאדם צער וחסרון, כדי שיבוא ויודה לבורא ית"ש⁵. מרגלא בפומיה דה'חזון איש' זצ"ל, כך היה תמיד אומר לכל אלה שהיו באים אצלו לתנות צערם על ייסוריהם, 'בשמים רוצים שתתפלל!'.⁶

אמונה בבורא יתברך

מספרים על האדמו"ר מקאצק זצ"ל (היה מלאך ה' צבאות), שהוא הוסיף 'די לחיי באשר הוא חי', עוד מילה אחת: 'די לחיי באשר הוא יתברך שמו חי', מי שמאמין ב'אמונת אומן' בקב"ה, אפילו אם יסבול מה שיסבול ויצטער מה שיצטער, אבל די לחיי באשר הוא ית"ש חי. אם אדם 'חי' את ה'אמונה' שיש 'אחד יחיד ומיוחד', שמידו הכל והוא עושה את הכל, והא זן ומפרנס לכל, והוא מגלגל את הכל, והוא מסובב את כל הסיבות, ועליו אני סומך שהכל יהיה בסדר, גם אם אני מבין וגם אם אני לא מבין. ומי שיעמיק ברעיון הזה, יועיל לו לכל החיים⁶.

מצורע חשוב כמת - כי אינו יכול להועיל לאחרים

אם אדם שוכח להודות לבורא ית"ש על כל הטובות שעושה עמנו, שולחים לו מן השמים 'עושים' ו'חיים' כדי להזכיר לו להודות. לפעמים אדם משופע ב'תורה', אבל שוכח את בוראו.. הוא שוכח להודות לו. לכן הוא מקבל 'עושים' כדי להזכיר לו. אבל אם היה הוא 'פיקח' היה תמיד מודה ומשבח ומהלל: 'כל הנשמה תהלל יה הללויה' (תהלים קנ ו). וצריך להתחנך בזה שלא להיות ח'ו 'כפוי טובה' שלא מודים לבורא ית"ש על כל הטובות שעושה עמנו.

⁶ 'מעשה עם האדמו"ר מקאצק זצ"ל'

ומעשה היה בתלמיד חכם מופלג, שבתו חלתה במחלה ונפטרה (ל"א), וזה מאד הכביד וציער אותו, עד שהוא לא יכל לעמוד בכאב הזה שנפטרה ביתו. והחליט לנסוע ולטיול עצה מהאדמו"ר מקאצק זצ"ל, ומיד כאשר נכנס אליו, ראה עליו האדמו"ר מקאצק את ה'כאב לב' ואת ה'צער' שהוא שרוי בו. אמר לו, 'אתה תלמיד חכם מופלג, בא תעזור לי, אני לומד כאן סוגיא במסכת תענית, ויש לי קושיא כאן בדברי התוספות', ואותו תלמיד חכם עיין בקושיא, ואמר לו: 'יש לי תירוץ', ואמר לו תירוץ יפה מאד, שפתיים ישק. אמר לו הרב, 'צודק, הפירוש יפה מאד, אבל לפי התירוץ שלך תתעורר קושיא אחרת ממקום אחר', ואותו תלמיד חכם שוב עיין בדבר, וענה לו, 'יש לי הסבר גם לזה', תירץ גם את זה. אמר לו הרב, 'צודק, תירוץ אמיתי, אבל לפי התירוץ הזה מתעוררת הקושיא ממקום אחר', והוא מתרץ והוא מקשה וכן הלאה וכן הלאה. סיים האדמו"ר מקאצק ואמר לו: 'כל מה שאני מקשה - אתה מתרץ. בשבילך הכל מיושב ומבואר. דע לך, שכל מה שעושה הקב"ה הכל בסדר, הכל מיושב, אבל לא תמיד אתה יכול להבין את זה, אבל תדע שיש תירוץ. צריך להתחנך להאמין בזה.

שולח לו, "עד שהותץ הבית", שכבר צריכים לשבור ולסתור את הבית כדי צרעת הבית, והוא אף על פי כן לא עושה תשובה, ממשיך ומדבר 'לשון הרע', "משנתין כלי העור שבביתו שהוא יושב ושובב עליהן", ה'ספה' וה'כורסה' מ'עור' שיש לו, משתנה צבעו, הוא מקבל 'צרעת', נעשה צבעו בצבע זר ומזרז, "אם חזר בו", הוא מבין שזה כבר לא 'מקרה', והוא שב בתשובה "יטהרו", הצבע הולך ונעלם, "ואם עמד ברשעו עד שישרפו", הוא לא שב בתשובה, ישרפו את הכלים הללו כדין טומאת צרעת, "משנתין הבגדים שעליו", מקבל בבגדים שלו 'צרעת', "אם חזר בו", הבין את כל הרמזים שהקב"ה שולח לו, וחזר בתשובה, "יטהרו", הצבע יורד מהבגדים שלו. "ואם עמד ברשעו עד שישרפו" את הבגדים, והוא ממשיך בדרכו ואינו עושה תשובה, "משנתנה עורו, ויצטרע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו", זה לא מיד, הקב"ה נותן לו כמה אזהרות, כי אין בעל הרחמים ית"ש נפרע מנפשות תחילה (מדרש רות רבה פר' ב ס"י) בביתו בהתחלה, ואחר כך בכליו ואחר כך בבגדיו, ואם לא נותן לו צרעת ב'גופו'.

הצרעת בגוף - מרחיקה אותו מ'שיחת הרשעים'

וכאשר הוא מקבל את הצרעת בגופו, הוא נאלץ לשבת בדד מחוץ למחנה, "עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע", כשהוא לבד, אין לו כבר עם מי לדבר לשון הרע, לעסוק ב'שיחת הרשעים'. וגדר 'שיחת הרשעים' מלמד אותנו הרמב"ם כאן, שהוא 'הליצנות' ולשון הרע. בזה הם עוסקים בתמידות. 'ליצנות' ו'לשון הרע' על פלוני ועל 'אלמוני', על חכם זה ועל חכם אחר, אין אחד בעיניהם שהוא כשר ויקר, בכולם ימצאו מומין. בעיניהם כולם בעלי מומין. את זה 'מבטלים', ועל השני צוחקים.

מצות זכירת מעשה מרים

מוסיף הרמב"ם, "ועל ענין זה מזהיר בתורה", על זה הקב"ה הזהיר אותנו בתורה הקדושה, "ואומר השמר בנגע הצרעת (דברים כד ח), זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך" (דברים כד ט), וזה אחת משש זכירות, לדעת הרמב"ם ע"ה בספר המצוות (שכתח עשין מצוה ז) זה מצות עשה מהתורה להזכיר לעצמו מידי יום ביומו מעשה מרים. ומה צריך לזכור ולהזכיר? "הרי הוא אומר, התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדיברה באחיה, שהייתה גדולה ממנו בשנים, וגידלתו על ברכיה, וסכנה בעצמה להצילו מן הים, והיא לא דברה בנגות, אלא טענה שהשוותו לשאר נביאים, והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו, שנאמר והאיש משה ענו מאד", כמו שאמרנו 'שפל וסבלן', "ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת, קל וחומר לבני אדם הרשעים הטפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות" דברי לשון הרע ורכילות.

זהירות משיבה עם בעלי לשון הרע

מלמד אותנו הרמב"ם מוסר, "לפיכך ראוי למי שרצה לכוין אורחותיו", ללכת בדרך התורה, "להתרחק משיבתן ומלדבר עמהן, כדי שלא יתפס אדם ברשת רשעים וסכלותם", צריך לברוח מהם 'כבורח מן הנחש', לא יקשיב ולא יטה להם אוזן כלל. יש בני אדם שסבורים שאם הם לא מדברים, הם רק

והרי לנו המעלה של ה'חיים'. ואם כן מה שה'מצורע' חשוב כמת, זה לא בגלל הייסורים, כי אפילו אם יהיה האדם 'מדוכא בייסורים' (ח"ו), הרי שצריך הוא להודות על שנשאר חלקו עם ה'חיים'. ומה הטעם ש'מצורע' חשוב כמת? דבר נפלא הסביר הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר מהדור) ח מאמר יב סוף עמוד מת, מאמר סג עמוד רסח והלאה), שהטעם ש'עני', 'מצורע', 'סומא' ומי שאין לו בנים, כל אלו חשובים כ'מת', הוא מפני שכל אלה הם נעדרים יכולת להיות שותפים עם הזולת, לעזור ולסייע לאחרים, והרי עיקר בריאת האדם היא כדי להועיל לאחרים, וממילא מי שאין לו את היכולת להועיל לאחרים, הוא חשוב כ'מת'. כי 'מצורע', הוא יושב בדד מחוץ למחנה לבדו [וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק כד (פרשת תזריע תשע"ט, סוף עמוד ח). ע"ש]. אין לו שום קשר עם אחרים, הוא מאבד את הקשר עם הזולת, הוא לא יכול להתייחס לאחרים, והם לא יכולים להתייחס אליו, והרי זה חשוב כ'מת'. הוא הדין 'סומא', שאין לו אפשרות להטיב עם אחרים, אין לו את ה'היכי תימצוי', את ה'כלים' לעזור לאחרים. והוא הדין 'עני', שהוא לא יכול לעזור לאחרים, כי אין לו מה שהוא יכול להוסיף ולתת לאחרים, וזה נקרא 'חשוב כמת'. כיון שעיקר בריאת האדם אינו אלא להועיל לאחרים. וכך גם במי שאין לו בנים, אין לו יכולת להטיב באמת, כי הטבה אמיתית רק בן יכול לקבל מאביו, שאר בני אדם לא מקבלים טובות כל כך גדולות. ועל כן בכה עליה אהרן ואמר למשה רבינו ע"ה 'אל נא תהי כמת' אחותינו מרים, שתהיה יושבת לבדה, 'בדד', לא יכולה לעזור, הרי היא חשובה כ'מת'.

ה'צרעת' - אות פלא שהיה בישראל כדי להזהירם מלשון הרע

ומצוה להקריא לשון הזהב של רבינו הרמב"ם (בסוף הלכות טומאת צרעת): **"הצרעת הוא שם האמור בשותפות"**, זה שם שנאמר על כמה וכמה דברים, **"כולל עניינים הרבה, שאין דומין זה לזה"**, בשם 'צרעת' נכללו כמה וכמה נושאים ועניינים, **"שהרי לובן עור האדם"**, אם צבע עורו של האדם הלבין, הרי זה **"קרי צרעת, ונפילת קצת שיער הראש או הזקן קרי צרעת. ושינוי עין הבגדים או הבתים"**, פירוש שמשנתה צבע ה'בגד' או צבע קירות ה'בית', **"קרי צרעת"**, כל אלה מוגדרים ונכללים תחת השם 'צרעת'. **"וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים, שקראתו תורה צרעת, בשותפות השם, אינו ממנהגו של עולם"**, זה לא מה שאנו טועים וחושבים שזה 'טבע', זה לא 'מנהגו של עולם', **"אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירם מלשון הרע"**, זה היה שינוי מגדרו וממנהגו של עולם [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק כד (פרשת תזריע תשע"ט, עמוד יג) מדברי הרמב"ם ז"ל. ע"ש], כדי להיות אזהרה לאדם שישגיח ולא יפגום את המציאות האמיתית שלו, שהיא כח ה'דיבור', ואם פגם בו הרי הוא כ'בהמה', [ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק כד (פרשת תזריע תשע"ט, עמוד ו). ע"ש], **"שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו"**, הוא רואה פתאום איך צבע קירו מתחלף.. **"אם חזר בו"**, הוא מבין את ה'רמז' וקולט את ה'אזהרה' שמזהיר אותו הקב"ה, **"יטהר הבית"**, כל הצבע הזה חוזר ומסתלק כלא היה. אבל **"אם עמד ברשעו"**, הוא לא מבין את ה'אזהרה' שהקב"ה

⁷ סיבת ביאת האדם לעולם הזה - להועיל לאחרים

היום היה ה'יארציט' של הגאון ר' חיים ואלז'ניער זצ"ל, בעל 'נפש החיים', ראש הישיבה המפורסם של 'אלז'ין', אור העליון אור העולם, ובנו ר' איצ'לה בהקדמת ספרו מביא שכך היה מרגלא בפומיה תמיד, כך היה רגיל לומר תמיד, שעיקר הסיבה שבשבילה נברא האדם, היא בשביל להועיל ולעזור לאחרים. זה עיקר הטעם של בריאת האדם. ומי שלא עובד ולא מקיים את זה, הרי שהוא החמין את עיקר הבריאה שלו. (האדם לא בא לעולם כדי 'להתענג', לאכול טוב ולישון טוב וכו'.. עיקר ביאת האדם הוא להועיל לאחרים).

⁸ גדר 'ליצנות' - ולזול בדברים אמיתיים

וגדר 'ליצנות' הוא ולזול בדברים אמיתיים ונצחיים. הוא שומע 'דברי אלהים חיים', והוא מבטל את זה, הוא לא נותן ולא מייחס לזה את חשיבות האמיתית של הדבר. וזה יכול להיות בשיא ה'ליצנות', לא נראה 'ליצנות', אומרים איזה דבר אמיתי, דבר מוסר, דבר תוכחה, והוא רק מניף ידו בביטול, או אומר איזה 'מילה' אחת של ביטול, וכבר הוא דחה וביטל את הכל. 'ליצנות' אחת דוחה מאה תוכחות, אפילו כבר שמע קודם, אבל על ידי ליצנות אחת הוא יכול לבטל הכל.

לקנות עולם הבא על ידי 'בדחנות'

זה לא כמו שחושבים העולם ש'שליצנות' זה מי שהוא אומר 'בדחנות' ו'מתבדח', לא דוקא. ההיפך, אדם יכול לקנות הרבה 'עולם הבא' אם הוא יודע להתבדח כמו שצריך. הגאון רבי חיים פאלאג'י זצ"ל (ע' קול החיים עמוד קצב בשם מדרש תלפיות עמוד קי) מביא שאם האדם 'בדחן כשר' הוא יכול לקנות הרבה עולם הזה ועולם הבא. כמו שאומרת הגמרא (תענית כב). על רבי ברוקה חוזה, מחכמי התלמוד, שפגש את אליהו הנביא, שאל אותו: 'מי כאן מהאנשים שלפנינו בן עולם הבא?', [וכבר הזכרנו, כי זה לא דבר קל לזכות ל'עולם הבא', זה דורש עבודה מתמדת. וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק לא (פרשת במדבר תשע"ט, עמוד כו בהערה). ע"ש]. אמר לו אליהו: 'שני אנשים אלו שלפנינו הם בני העולם הבא! ה'לך וחקר מי הם אנשים אלו, מה הם עשו שהם זכו ל'עולם הבא', אמרו לו: 'אינשי בדוחי אנן', אנחנו בני אדם שמחים ומשמחים, זה ה'מקצוע' שלנו. אם רואים מישהו שנפלו פניו, (ולא חסר סיבות לזה עם כל הייסורים והצרות), אנחנו באים לידו ומשתעשעים ומעוררים ומשמחים אותו עד שחוזר אליו מאור פניו והוא מתחיל לצחוק ולשמח. וכשאנו רואים שכבר נעשה שמח, עוברים לחפש מישהו אחר.. (יש לזה הרבה 'קליינטים'..).

זה דבר גדול מי שיכול לעודד את חבריו ולשמח אותם. זו מצוה עצומה. 'להחיות לב נרכאים' (ישעיה נז טו). להחיות אותם עם 'מילה טובה' ועם 'חיך' על השפתיים. לקרב את קרוביו. 'כל ישראל ערביין זה לזה'. לעודד את כולם, הרבה אפשר לזכות ולזכות בזה.

תחילה בארץ. וזה נורא ואיום עד היכן אפשר להגיע על ידי שיחת הרשעים.

ההבדל בין שיחת הרשעים לשיחת כשרי ישראל

ומסיים הרמב"ם, "זו היא שיחת הרשעים שגורמת להן ישיבת קרנות, וישיבת כנסיות של עמי הארץ וישיבת בתי משתאות עם שותי שכר", זה התוצאה המגיעה על ידי זה, עד כדי כפירה בעיקר רח"ל, "אבל שיחת כשרי ישראל, אינה אלא בדברי תורה וחכמה, לפיכך הקב"ה עוזר על ידן ומזכה אותן בה, שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו" (מלאכי ג טז). ואשריו ואשרי חלקו של מי שדבוק בתורה. זוכה לכל המעלות, הכל מכל כל.

ה' יהיה בעזרנו, לעמוד על המשמר 'שמירת הלשון' כראוי, ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

'שומעים', זה לא אסור. וזה לא נכון. רושמים את כולם כ'כת לשון הרע' [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יא (פרשת וארא תשע"ט, עמוד ל). וע"ע בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ח (פרשת ויגש תשע"ט, עמוד לז). ע"ש]. זה מה שהרמב"ם מלמד כאן, לברוח ולהתרחק מהם.

שיחת הרשעים - רעש מרובה

וכאן הרמב"ם מלמד אותנו איך אדם מגיע לדבר דברי ליצנות ולשון הרע, "וזה דרך ישיבת הלצים הרשעים, בתחילה מרבין בדברי הבאי", דברים של הכל הבלים, בלי טעם וריח, אבל לא על בני אדם, דברים שלא יועילו ולא יזיקו, "כענין שנאמר וקול כסיל ברוב דברים" (קהלת ה ב), הכסיל מוכרח להפגין נוכחות. ובמה הוא יפגין נוכחות? וכי הוא יכול להגיד 'דבר תורה'?! הוא לא יכול, ולכן הוא מרבה ב'פספוסים' ברעש גדול. כמו שאמרו רבותינו במדרש (בראשית רבה פר' טז ס"ס ג), ש'אילני סרק', בשעה שיש 'רוח' הם משמיעין קולות ורעש גדול, ואילו 'אילנות מאכל' לא משמיעין קולות. מה הטעם בזה? כי ל'אילני מאכל' יש להם 'פירות', וזה מעיד שהאילן 'חשוב'. אבל 'אילן סרק' אין לו שום 'פרי', ואם הוא לא ירעיש כדי להראות שהוא נמצא, איך ידעו שהוא קיים?.. ובשביל זה הוא צריך להרעיש ולהשמיע קולות מרובים. וכך גם יש בני אדם, שהם 'אילני סרק'..

כי כקול הסירים תחת הסיר - כן שחוק הכסיל

הפסוק בקהלת אומר, 'כי כקול הסירים תחת הסיר, כן שחוק הכסיל, וגם זה הבל' (קהלת ז ו). ומפרש הגר"א (בביאורו לישעיה ז ב, חמדה גנוזה משלי א לב, וע"ע בס' אבן שלמה פרק ז אות ה), 'סירים' זה 'קוצים', וכוונת הפסוק, שלפעמים לוקחים את ה'קוצים' ומניחים אותם מתחת ל'סיר' כדי לבשל את התבשיל, מדליקים את ה'קוצים', ועל ידי זה ה'סיר' מבשל את התבשיל. אבל זה ידוע, מי שהדליק פעם קוצים יודע, שבשעה שה'קוצים' נדלקים הם משמעים קולות של 'פיצוץ'. כך בדיוק הוא שחוק הכסיל. 'כי כקול הסירים תחת הסיר - כן שחוק הכסיל'. הכסיל צריך 'להפגין נוכחות', ועושה זאת על ידי שהוא צוחק בקולי קולות, 'ברקים ורעמים', להראות לכולם 'גם אני קיים'.

חומרת עון זלזול וגנות הצדיקים

אבל כל ה'צחוק' הזה של ה'כסיל', הוא רק ה'התחלה', אבל אחר כך באים לדבר בגנות הצדיקים, וכמו שמוסיף הרמב"ם, "ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים, כענין שנאמר תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק" (תהלים לא יט), וזו סכנת נפשות. מי שרוצה לאבד את חייו בשני עולמות, שידבר בגנות הצדיקים (ח"ו). בגמרא מסכת ברכות (יט.) יש סוגיא אם המתים יודעים מה שמדברים עליהם כאן בעולם הזה או לא. אומרת הגמרא, יש לי ראייה שהמת יודע, שהרי היה מעשה כאשר האמורא שמואל נפטר, (אחד מגדולי חכמי התלמוד), ובמסע הלוייה בדרך ל'בית העלמין', היה שם 'עז פנים' אחד שדיבר בגנות הצדיק, ומיד נפלה קורה מן השמים ופיצחה לו את מוחו, (לא היה לו ראש, היה צריך 'לפתוח' את הראש...). הרי לך ראייה ששמואל ידע ושמע והעניש אותו אף על פי שהיה כבר מת. והגמרא דוחה את הראיה הזו, לעולם המת לא יודע מה שמדברים עליו, אבל 'שאני צורבא מרבנן דקודשא בריך הוא תבע ביקריה!' (כך הוא לשון הגמרא, וצריך שיהיה חקוק בדעתו ובשכלו של כל אחד ואחד). הקב"ה תבע את כבודו של החכם. לא ששמואל ידע. וכמו שראינו אצל משה רבינו ע"ה, שאפילו שמושה לא ידע, אבל הקב"ה תובע את כבודו. זה סכנת נפשות. צריך לברוח מזה 'כבוד מן האש'. [א"ה: וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"א (פרשת וירא תשע"ט, עמוד ו הערה ג) מעשה נורא ומבהיל מענין זה בגמרא מסכת שבת (קי"ע"א). ע"ש].

סופם שכופרים בעיקר רח"ל

ועל ידי ה'לשון הרע' שהוא היסוד של הכל, ממנו מגיעים לזלזול בתלמידי חכמים, וההמשך מלמד הרמב"ם, "ומתוך כך יהיה להן הרגל לדבר בנביאים, ולתת דופי בדבריהם, כענין שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובחזים דבריו ומתעתעים בנביאיו (דברי הימים ב לו טז), ומתוך כך באין לדבר באלהים, וכופרים בעיקר, כענין שנאמר ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם (מלכים ב יז ט), והרי הוא אומר שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ (תהלים לג ט), מי גרם להם לשית בשמים פיהם? לשונם שהלכה